

TAAL IN PROJECT ALGEMENE VAKKEN

Wil men een duidelijk zicht krijgen op taal in project algemene vakken (PAV), dan dienen eerst begrippen als beroepsonderwijs en project algemene vakken nauwkeurig omschreven. Het is eveneens belangrijk te weten welke factoren het ontstaan van dit nieuwe vak (project algemene vakken) in de hand werkten en welke doelstellingen ermee worden nagestreefd. Via de invalshoek van de didactische werkvormen zal dan duidelijk worden op welke manier taal hierin tot haar recht komt.

Het beroepssecundair onderwijs in België stemt ongeveer overeen met het individueel beroepsonderwijs in Nederland. In deze onderwijsvorm treffen wij vooral de minder begaafde leerlingen aan, de niet-verbale begaafdheidstypes, de doe-leerlingen. We ontmoeten er gedemotiveerde jongeren, met weinig zelfvertrouwen en een grote drempelvrees voor nogal wat facetten van onze samenleving. Het gaat over leerlingen die weinig vandoen hebben van algemene vakken omdat zij er het nut zeker niet van inzien, leerlingen ook die nog een hele reeks basisvaardigheden niet onder de knie hebben.

Project algemene vakken is een remedie van de vernieuwing in het beroepsonderwijs om zowel de ongemotiveerdheid te doorbreken als de zo nodige vaardigheden aan te reiken. In de 2e en de 3e graad inclusief het 7e jaar van het secundair beroepsonderwijs bestaat de mogelijkheid om project algemene vakken te organiseren.

In de 2e graad betekent dit het geïntegreerd verwerken van taal, rekenen, maatschappelijke vorming, algemene vaardigheden en attitudes voor 6 wekelijkse lestijden. Op de lessentabel van de 3e graad vinden we een integratie van taal, maatschappelijke vorming, algemene vaardigheden en attitudes voor 4 lestijden per week. In het 7e jaar bestaat de mogelijkheid het aantal lestijden project algemene vakken uit te breiden tot acht.

Als algemene doelstelling lezen we in het raamplan project algemene vakken van de 2e en de 3e graad: "Project algemene vakken heeft de bedoeling het inzicht in mens en maatschappij te vergroten en de volwaardige deelname aan de samenleving voor te bereiden." Daartoe zijn de algemene vaardigheden en attitudes prioritaire doelstellingen en basisleerstof. Maatschappelijke onderwerpen dienen als basis, rekenvaardigheden worden functioneel toegepast.

Wat het aspect taal betreft, treffen we zeer open doelstellingen aan. Cf. het raamplan:

We onderscheiden vier, evenwaardige, componenten: de luister-, de spreek-, de lees- en de schrijfvaardigheid. (...)

Luisteren. Doelstelling. Gedurende een bepaalde periode aandachtig kunnen luisteren naar het gesproken woord van de andere(n), de inhoud ervan begrijpen en eventueel kunnen weergeven. (...)

Spreeken. Doelstelling. Zich mondeling kunnen uiten in een verzorgde taal. Aan een gesprek kunnen deelnemen en daarbij de spelregels van het gesprek in acht nemen. (...)

Lezen. Doelstelling. Een tekst i.v.m. het onderwerp behoorlijk kunnen lezen. Eventueel bewijzen de inhoud ervan begrepen te hebben. (...)

Schrijven. Doelstelling. Een eenvoudige stel- of schrijfopdracht in een zo correct mogelijke taal kunnen uitvoeren."

De leerkracht project algemene vakken heeft dus alle ruimte. Wel dient hij/zij rekening te houden met enkele didactische principes, die fundamenteel voor project algemene vakken genoemd kunnen worden. Deze didactische principes worden de invalshoek van waaruit we taal in project algemene vakken zullen benaderen.

1. De leerinhouden dienen realistisch te zijn en zo levensecht mogelijk aangebracht met bovendien een actieve verwerking door de leerling.

De leerkracht creëert situaties waarin de leerlingen actief taal moeten gebruiken: zoals telefonisch informatie inwinnen, een afspraak maken, een dankbrief schrijven,...

Leerlingen trainen hun taalgebruik via discussie, interview, situatiespel enz.

2. Er wordt vakoverschrijdend en projectmatig gewerkt aan een totale beleving van de werkelijkheid.

Voor eenzelfde onderwerp komen verschillende taalaspecten aan bod. In een onderwerp als 'Ziek en gezond' kan aandacht besteed worden aan het doktersbriefje, het recept, een inschrijving in het ziekenhuis, de medicard, de bijsluiter, terminologie i.v.m. specialisten en afdelingen...

Een meer concrete vertaling van de algemene doelstelling zou kunnen zijn: de maatschappelijke weerbaarheid en de zelfstandigheid van de leerlingen verhogen door allerlei vaardigheden te trainen.

Leerlingen leren instructies lezen, formulieren invullen, reglementen begrijpen, condoleren en gelukwensen, een meerdere aanspreken, een mening formuleren...

Doorheen de vakoverschrijdende benadering ontdekken de leerlingen vooral het nut van taal, ze worden door de reële situaties gemotiveerd taal te gebruiken en te leren. Functioneel taalgebruik maakt dus wel de hoofdmoot uit van taal binnen project algemene vakken.

Toch krijgen aspecten zoals appreciatie van goede (jeugd)lectuur, frisse poëzie, creatief schrijven ook aandacht. Naast zakelijke teksten moeten ook teksten aangeboden worden die de verbeelding van de leerlingen stimuleren en/of inspelen op het gevoelsleven.

Leerlingen krijgen de kans hun eigen ervaringen te toetsen, ze lezen 'voor het plezier', zonder meer, ze ontdekken modellen waaraan ze zich kunnen optrekken,...

Project algemene vakken biedt de leerling de kans op interactie met de realiteit; hij/zij ervaart taal als een praktisch instrument dat hij/zij wil leren beheersen.

Leerplannen

Project algemene vakken. Leerplan 2de graad B.S.O.
Nationaal Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs. Reeks: Voorlopige Leerplannen. D/1988/029/073.

Project algemene vakken. Leerplan 3de graad B.S.O.
Nationaal Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs. Reeks: Voorlopige Leerplannen. D/1989/029/019.

Het zevende leerjaar van het beroepsonderwijs leidend naar het homologeerbaar getuigschrift hoger secundair onderwijs, het kwalificatiegetuigschrift van het zevende specialisatiejaar B.S.O. Juni 1987.